

Litteratur som motstandskraft: Eksempler fra Ukraina

Ingunn Lunde

Institutt for fremmedspråk,
Universitetet i Bergen

motstandskraft

resilience

lat. *resilire*: å hoppe/sprette
tilbake

hente seg inn, holde ut, stå i mot

1990. Foto: Taras Majstrysjyn

Gunnar Sønsteby

motstandskraft

resilience

lat. *resilire*: å hoppe/sprette
tilbake

hente seg inn, holde ut, stå i mot

Center for Sociological Research Decentralization and Regional Development

Main Research Streams

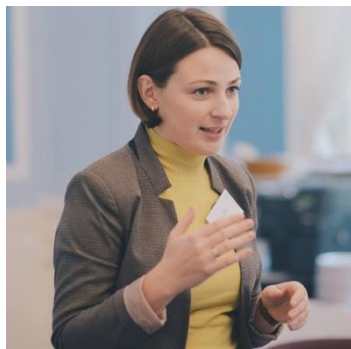

core (kjerne)

resilience

cohesion (samhørighet)

change (endring)

“[...] it is essential to grasp resilience not as a single heroic act but as a set of processes that unfold across various places and sectors with different levels of intensity.”

(Keudel & Huss 2025)

©Valentyn Kuzan / @MFA Ukraine

©AP

©Viktorija Lisohor

©UNIAN

«Kherson –
en by med russisk historie!»

[Pusjkin]

UKRAINIAN CULTURE MAKERS **KILLED** BY RUSSIA

Recording and remembering the losses of Ukrainian cultural figures in Russia's full-scale war against Ukraine

DIRECTORY OF LOSSES

Year of death

Circumstances of death

Field of creativity

During shelling

During service in the
Armed Forces of Ukraine

Circumstances unknown

From torture

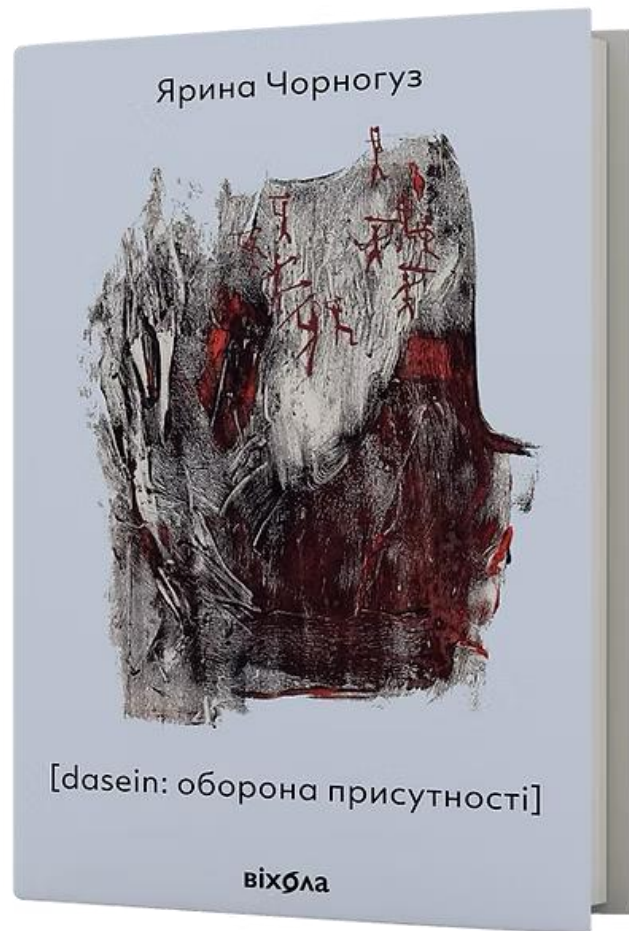
Внаслідок окупації

© Vikhola

Jaryna Tsjornohuz

© Instagram katerynazar

Kateryna Zarembo

© [instagram.com/serhiy_zhadan](https://www.instagram.com/serhiy_zhadan)

Serhij Zjadan

© FaceBook

Artem Tsypak

© Ukrajinskij institut

Artem Tsikh

© The Ukrainians

Oleksandr Mykhed

© FaceBook

Artem Tsypak

© Ukrajinskij institut

Artem Tsikh

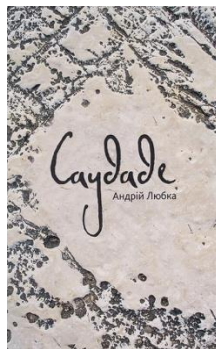
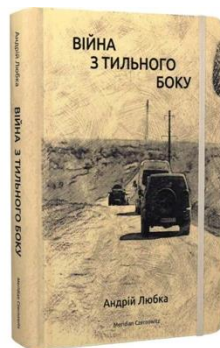
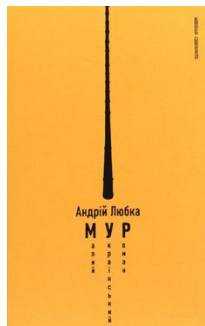
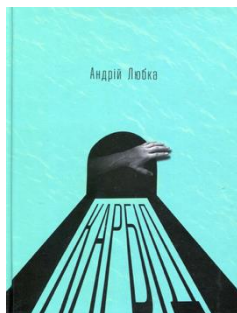
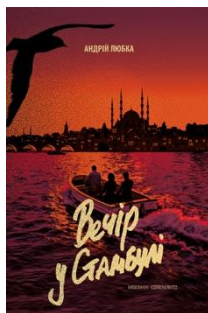
© The Ukrainians

Oleksandr Mykhed

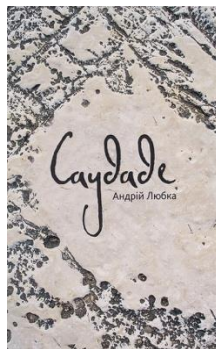
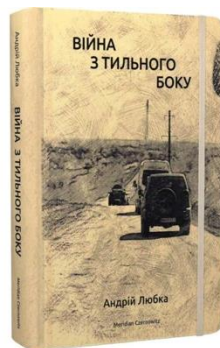
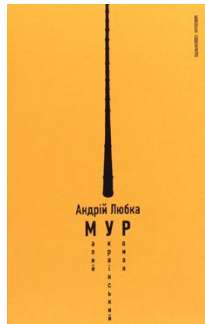
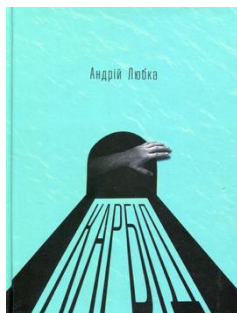
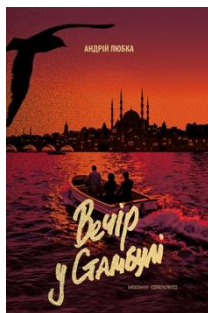
© The Ukrainians

Andriy Lyubka

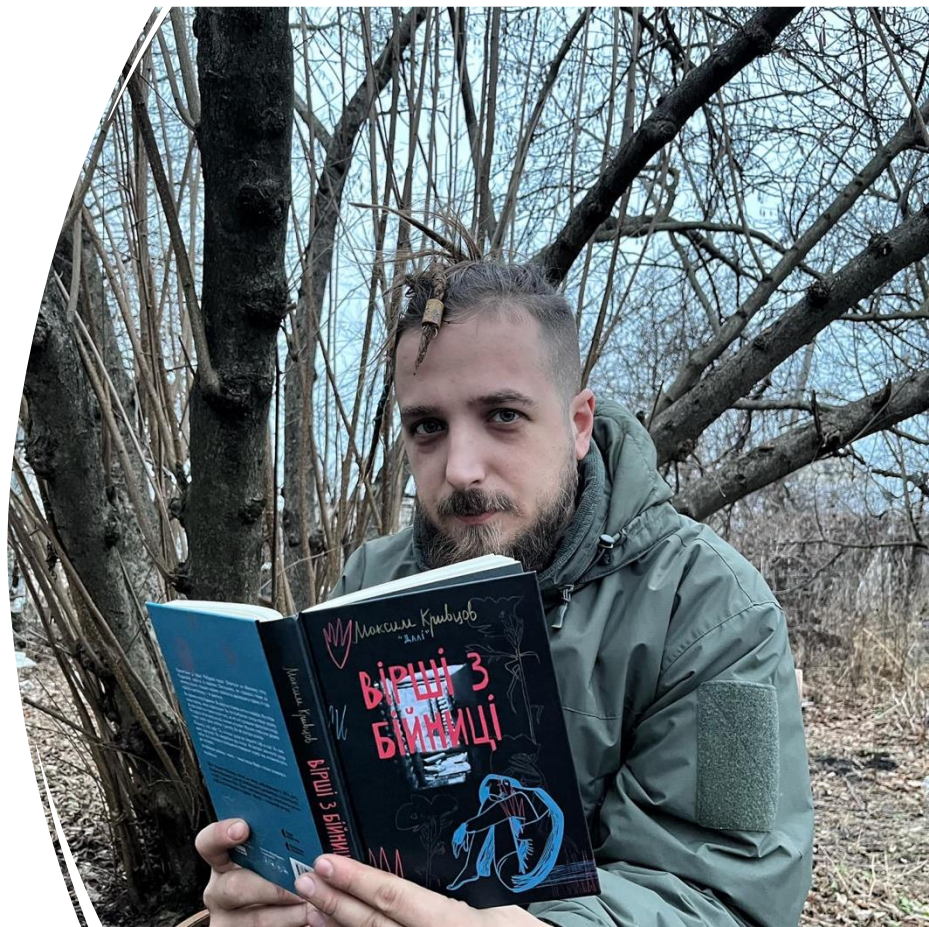
Andrij Ljubka

© Instagram, Andrij Ljubka

© Instagram, Andriy Ljubka

Maksym Kryvtsov
† 7.1.2024

Maksym Kryvtsov

† 7.1.2024

© TikTok Maksym Kryvtsov

Maksym Kryvtsov leser Vasyl Stus

© FaceBook Maksym Kryvtsov

Volodymyr Vakulenko

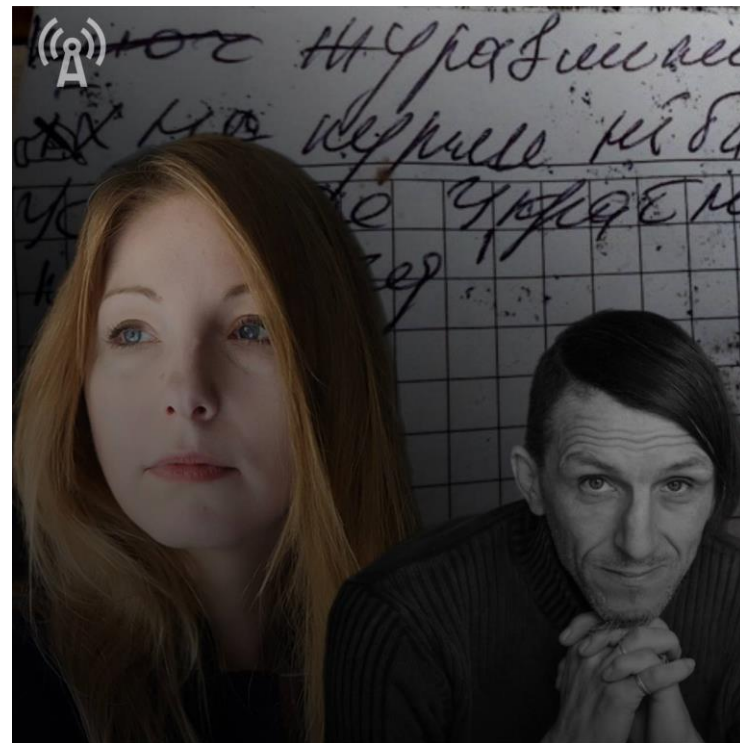
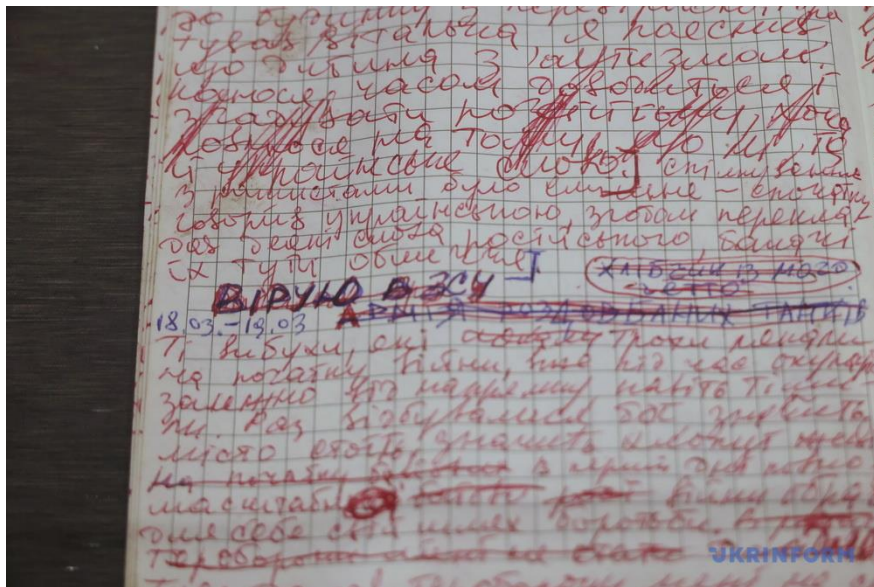
† 24.3–12.5.2022

Wikimedia

Volodymyr Vakulenko

† 24.3–12.5.2022

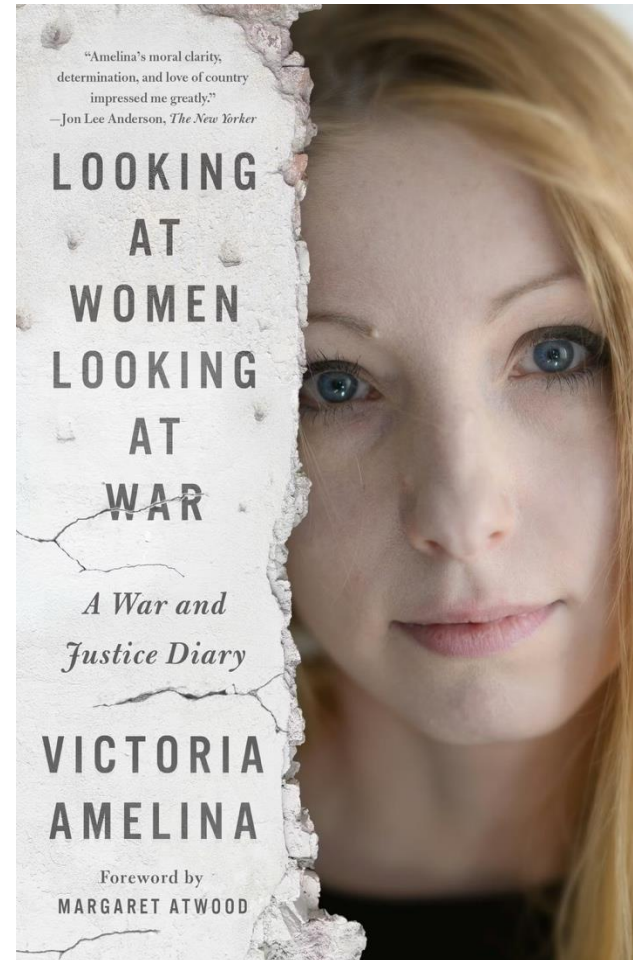

Viktoria Amelina

† 1.7.2023

Wikimedia

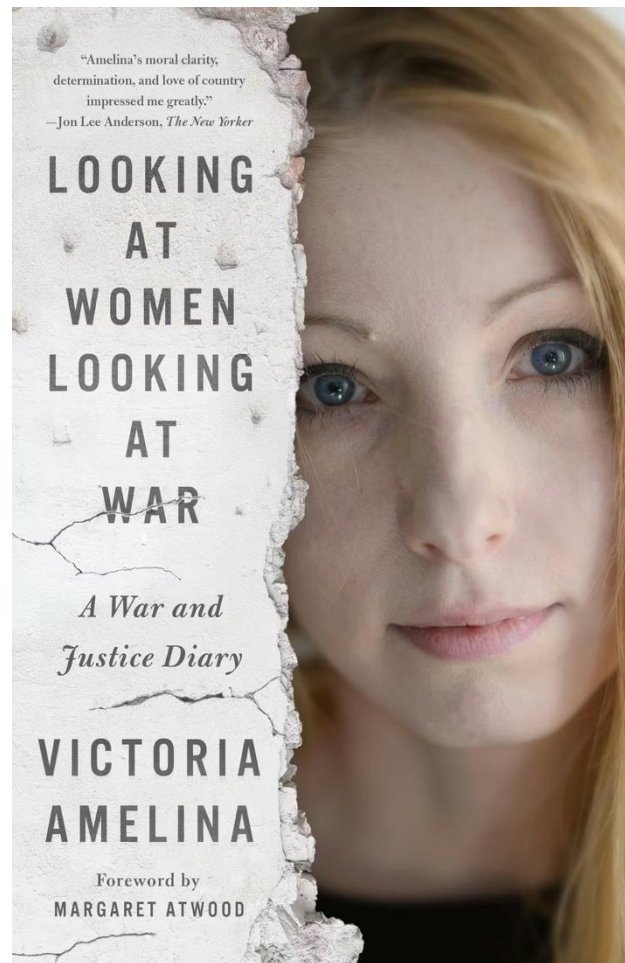
© Pen Ukraine

© Pen Ukraine

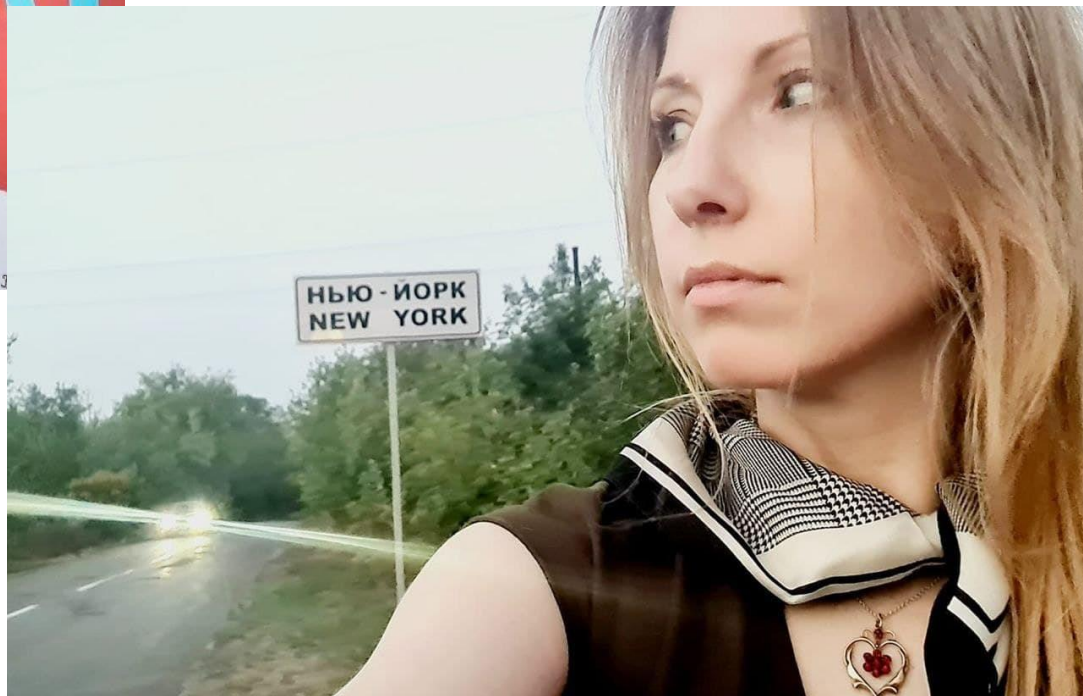
© Pen Ukraine

© Pen Ukraine

New York/Nju Jork litteraturfestival Donetsk, 2021

© FaceBook Viktoria Amelina

Serhij Zjadan

© Tsjytomo 2024

© Tsjytomo 2024

Serhij Zjadan

© instagram.com/serhiy_zhadan

© Tszytomo 2024

Bokbunkeren

Kharkiv 2025

© Oleksandr Osipov

Litteraturen dreper ingen,
dikt kan ikke beskytte deg mot kuler,
bøker redder deg ikke fra granatkasterne,
skriften finner ikke dem som er savnet i strid,
så det er ikke så mye mening i litteraturen for tiden.

Men her blåser det og er varmt.
Nede fra ravinen stiger
likstanken opp og når skyttergraven.
Vi har brukt luftfriskere,
Men gikk tom etter tre dager.

Det var da jeg leste Vasyl Stus' dikt i utvalg
og etter hvert dikt
trakk jeg inn lukten fra boken.

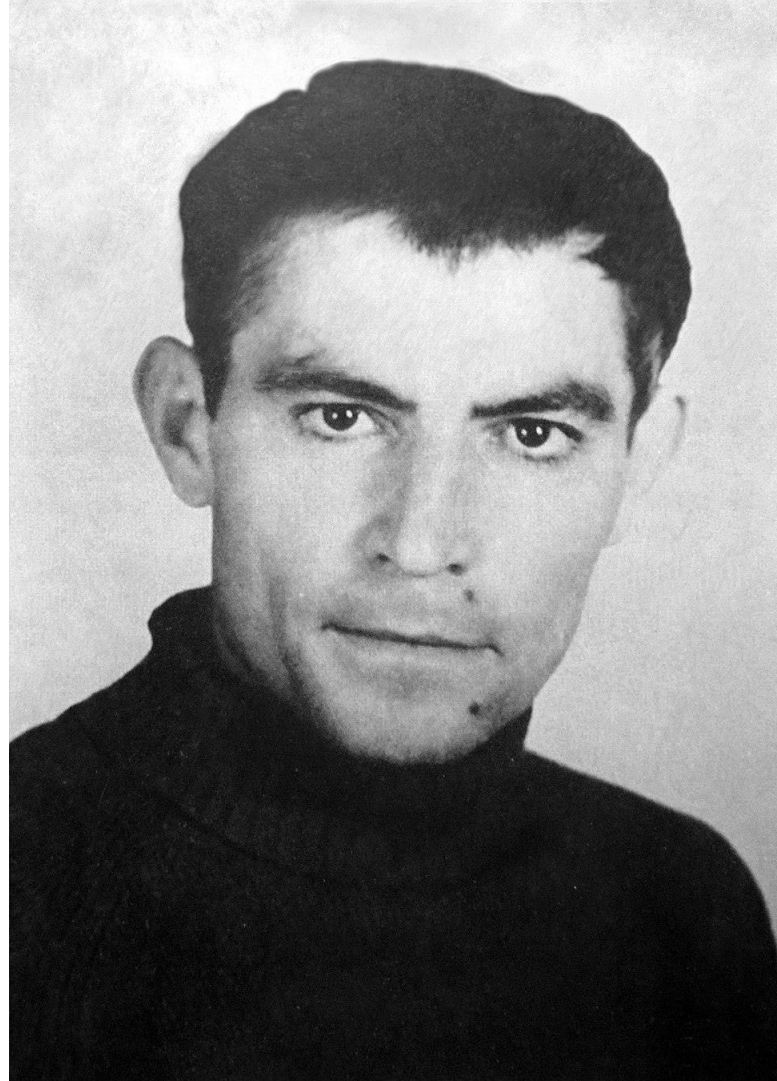
Artur Dron (f. 2000)

1960-tallet – sekstitalsgenerasjonen

1960-tallet

Vasyl Stus
1938–1985

1960-tallet

Vasyl Stus
1938–1985

1920-tallet

Den ukrainske modernismen/ Den henrettede renessansen

Majk Johansen

Mykhailo Semenko

Veronika Tsjerniakhivska

Les Kurbas

Mykola Kulitsj

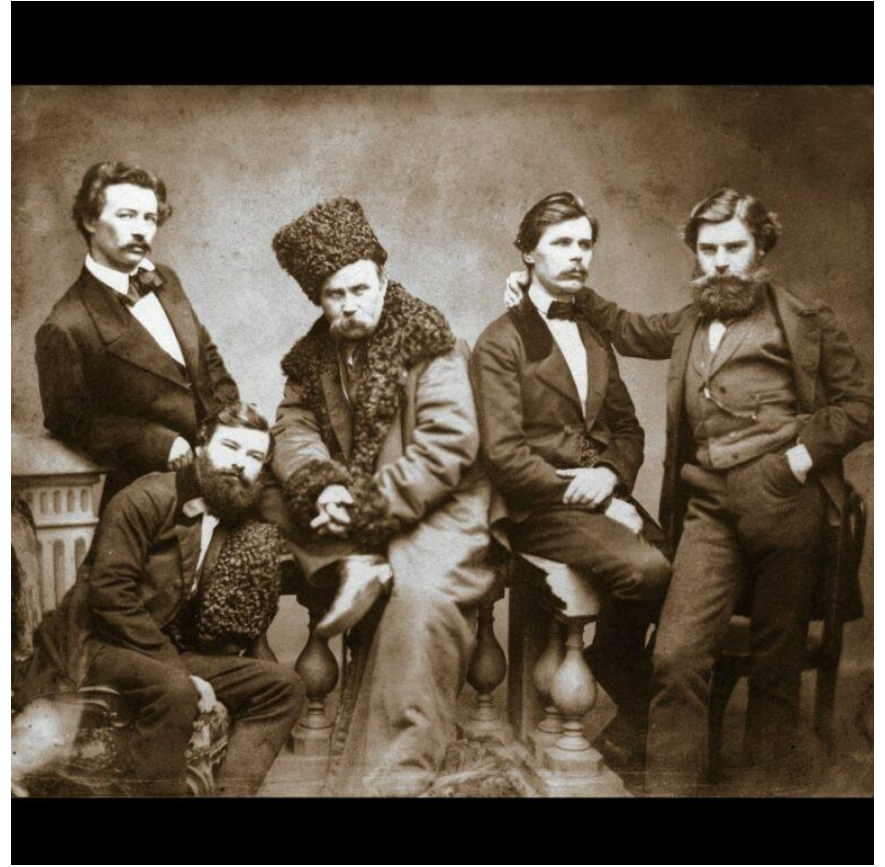

Valerjan Pidmohyl'nyj

1800-tallet

Taras Sjevtsjenko (1814–1861)

1800-tallet

Taras Sjevtsjenko (1814–1861)

БОРИТЕСЯ —
ПОБОРЕТЕ,
ВАМ БОГ
ПОМАГАЄ!

1800-tallet

«[...] diktene hans er dobbelt skadelige og farlige. Med hans populære dikt kunne tanker sås og senere slå rot [...] om Ukrainas mulighet til å eksistere som en egen stat».

(Rettsprotokoll, 1847)

Taras Sjevtsjenko (1814–1861)

Den ukrainske litteraturen

Hvem var det som aldri trådte inn
i vår poesi?

Hvem var det som aldri ble del
av den litterære prosessen?

Hvis boktittel og biografi
får plass
på et enkelt kors?

Det sies at litteraturen
handler om ordene og om stillheten mellom dem.
I vår litteratur
er det nå mer av det siste.

Artur Dron (f. 2000)

«Ingen metafor virker mot en
væpnet soldat. Et dikt kan ikke
redde deg fra en stridsvogn».

Halyna Kruk, 2022

«når en dikter taler om krigens
grusomheter i hjemlandet, er det
som å tale med stein og spiker i
munnen».

Julia Musakovska, 2024

Wikimedia

Wikimedia

- *vitne om krigens grusomheter*
- *trengte gjennom veggen av manglende forståelse, av likegyldighet og uvitenhet*
- *mane til enhet mot aggressoren*
- *hjelpe oss til å fortsette å være oss selv*

(© art studio Agračka 2023)

Ukrainsk poesi i dag er et **skrik**. Et skrik som **tilstedeværelse**, et skrik som **motstand**, et skrik som et forsøk på å **kaste ord inn i krigens glupske gap**, ord som vil få den til å kveles.

Ukrainsk poesi i dag er **smertelindring** [...] en **midlertidig pause** eller muligheten til å trekke pusten [...]

Ukrainsk poesi i dag er en **evangelist** som beskriver korsfestelsen av den ukrainske virkelighetens kropp. [...]

Ukrainsk poesi i dag er en **rettsprotokoll**. [...]

Ukrainsk poesi i dag er en **ustanselig kjærlighetserklæring** [...]

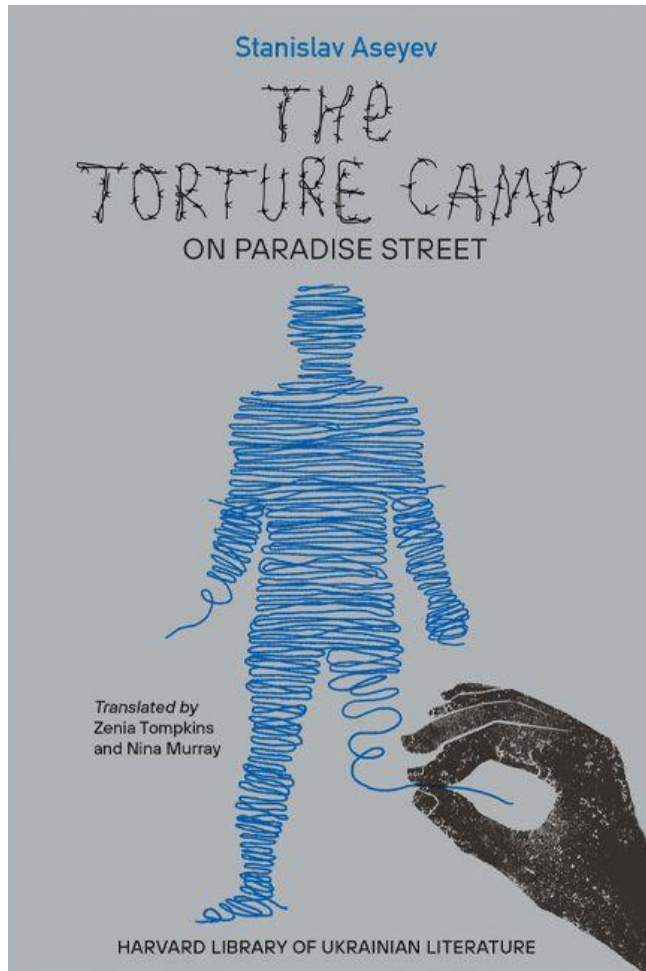
Ukrainsk poesi i dag er **muligheten til å føle seg levende**, til å **gjenvinne** evnen til å føle [...]

Ukrainsk poesi i dag er **kartleggingen** av en verden [...] der **Ukraina har beveget seg fra imperienes randsone til sentrum** [...]

Samlet sett minner ukrainsk poesi i dag meg om **hjertet av landet vårt**, og diktene er **pulsen i den sårede kroppen**.

Ija Kiva (f. 1984)

Stanislav Asiejev

© Pen Ukraine

“Trauma leaves scars on both individuals and societies. Resilience may grow from those scars, but if wounds remain unhealed, they can reopen. True recovery becomes possible only when survival is paired with justice.”

Olesya Khromeychuk

Wikimedia

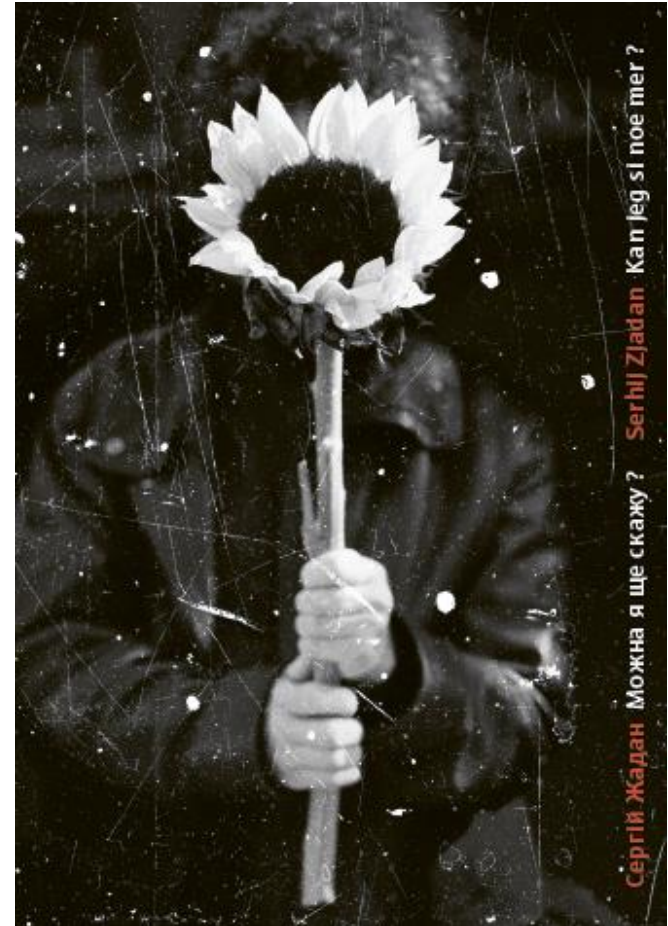
«Noen måneder etter starten på den store krigen begynte språket å komme tilbake [...] [Denne boken] er en samling dikt om språket. Om dets evne til å **komme tilbake** og **gjenskape seg selv**, om dets **sårbarhet**, om dets **motstandskraft**».

Serhij Zjadan

«Noen måneder etter starten på den store krigen begynte språket å komme tilbake [...] [Denne boken] er en samling dikt om språket. Om dets evne til å **komme tilbake** og **gjenskape seg selv**, om dets **sårbarhet**, om dets **motstandskraft**».

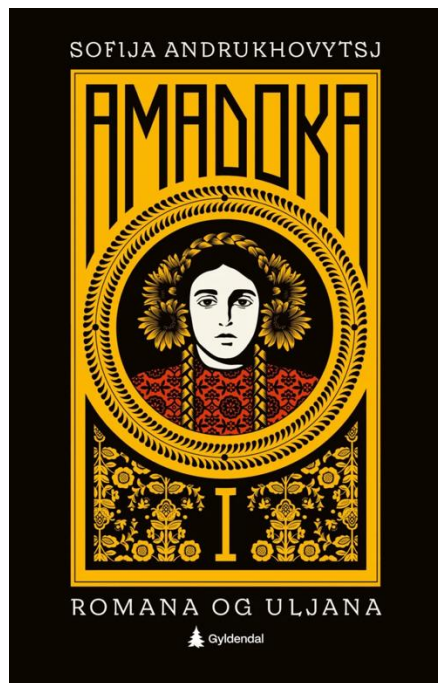
Serhij Zjadan

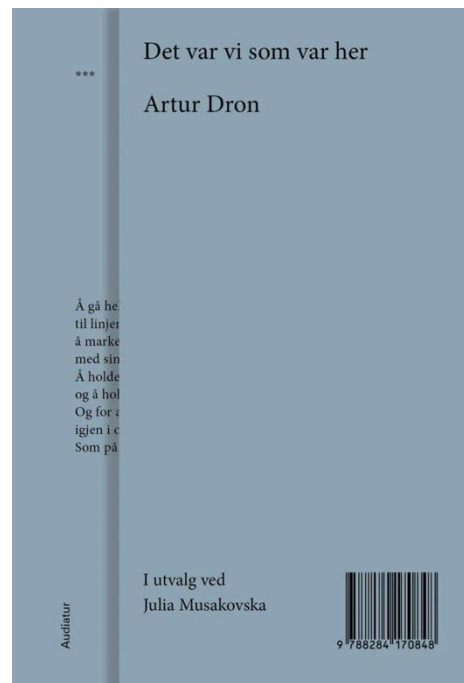
Сергій Жадан Можна я ще скажу? Serhij Zjadan Kan jeg si noe mer?

Serhij Zjadan
Internatet

Sofija Andrukhovyt'sj
Amadoka

Artur Dron
Det var vi som var her

Oleksandr Mykhed
The Language of War

ingunn.lunde@uib.no

